

Охріменко О.О.
д-р. екон. наук, професор
професор кафедри міжнародної економіки
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,
м. Київ, Україна
ORCID: 0000-0001-7361-3340

СТРАТЕГІЯ ВІДНОВЛЕННЯ ПОВОЄННОЇ УКРАЇНИ НА ПРИНЦИПАХ СОЛІДАРНОСТІ ТА ПАРТНЕРСТВА

Україна протистоїть військовій агресії та планує повоєнну відбудову. Навіть проміжкові підрахунки збитків свідчать про їх катастрофічний характер. За даними Київської школи економіки збитки, завдані інфраструктурі та житловим будинкам за даними на 1 вересня 2022 р. склали 127 млрд. дол. США. Якщо сюди додати підприємства всіх галузей економіки, мости, дороги, транспортні засоби, то втрати складуть порядку 600-650 млрд. дол. США або 325-330% ВВП України, створеного у 2021 р. [1]. За даними уряду, план відновлення України попередньо оцінюється у 750 млрд доларів США.

Відновлення України після досягнення перемоги над російською агресією потребує застосування ефективної стратегії, що базуватиметься як на економічному, технічному та технологічному потенціалі вітчизняних підприємств, так і орієнтуватиметься на передовий зарубіжний досвід із залученням ресурсів із зовні. Така стратегія має передбачати тісну взаємодію між владними та бізнес структурами країн-партнерів на принципах солідарності та партнерства.

Солідарність як єдність інтересів, цілей, стандартів і взаєморозуміння країн союзників та партнерів України дозволила: застосувати санкції проти російських фінансових установ, підприємств та суверенного боргу; обмежили доступ до ринків міжнародних капіталів росії та білорусі; заборонили імпорт технологій та високотехнологічної продукції; обмежили політичну та бізнес еліту країни-агресора у використанні приватних активів.

Принцип солідарності стане фундаментом для розвитку подальшої співпраці України з країнами партнерами: Польщею, Великою Британією, країнами Балтії, США, Німеччиною, Чехією та іншими. Такі процеси вже тривають і розвиваються. У сфері військової солідарності та партнерства це функціонуючі утворення: Вишеградська четвірка, Люблінський трикутник, проект Тримор'я, Північноєвропейський оборонний союз; зустрічі у форматах «Рамштайн» та «Копенгаген». Крім того, мають місце новітні ініціативи стосовно створення воєнно-політичного та економічного союзу за участі Великої Британії, України, Польщі, Естонії, Латвії, Литви та Туреччини, створення «Європейської політичної спільноти» із залученням окрім членів ЄС усіх країн Західних Балкан, України та Молдови тощо.

Понад 50 країн-членів Світової організації торгівлі на Генеральній Асамблеї ООН від 2 березня та 24 березня 2022 року висловили солідарність з Україною та пообіцяли допомогу та підтримку з питань продовольчої безпеки та післявоєнної відбудови країни [2].

За участі Європейської комісії та прикордонних країн-членів ЄС у травні 2022 р. було створено так звані «Solidarity Lanes Ukraine-EU», що уможливили експортно-імпорتنі операції, насамперед продовольчої групи. Завдяки даній ініціативі понад 15 мільйонів тонн українських товарів аграрної групи було експортовано автомобільним, залізничним транспортом і через порти Чорного моря та Дунаю. З серпня 2022 р. стартувала Чорноморська зернова ініціатива, що дозволила відновити експорт зернових з України та сприяти зміцненню світової продовольчої безпеки.

Єврокомісія, Чеська Республіка, Польща, Румунія, Словаччина, Республіка Молдова, Україна, Європейський інвестиційний банк, ЄБРР та Світовий банк підписали спільну декларацію, яка передбачає виділення 1 млрд євро на підтримку діяльності «коридорів солідарності» на кордонах між Україною і ЄС [3]. Це фінансування посилить наявні програми модернізації доріг та залізничних шляхів, що реалізуються за підтримки

ЄІБ та Єврокомісія також здійснить технічну експертизу для визначення та підготовки транспортних інфраструктурних транскордонних проєктів, які можуть спільно фінансуватися за рахунок коштів Європейського інвестиційного банку та Фонду поєднання Європи (Connecting Europe Facility (CEF)).

Ще одним потужним джерелом відбудови України повинні стати репарації з боку країни агресора. Зважаючи на те, що росія не признаватиме цю вимогу, Генеральна асамблея ООН голосами 94 країн підтримала резолюцію щодо створення міжнародного механізму, спрямованого на відшкодування завданих збитків Україні «Сприяння виправленню та відшкодуванню за агресію проти України» (документ A/ES-11/L.6). Дана резолюція передбачає створення законної міжнародної інфраструктури, яка ліквідує наслідки воєнної агресії та фіксує докази таких збитків.

Коаліція відновлення України поєднає країни-партнери та бізнесові структури різних країн. 5 липня 2022 р. представники понад 40 країн світу і близько 20 міжнародних організацій за результатами Міжнародної конференції, яка стартовим пунктом міжнародних зусиль з відновлення України, схвалили Декларацію Лугано і пообіцяли надання скоординованої політичної, фінансової та технічної підтримки з цією метою. «Принципи Лугано», схвалені на конференції, передбачають:

- **Партнерство** - процес відновлення очолюється та здійснюється під керівництвом України та проводиться у партнерстві з її міжнародними партнерами.

- **Спрямованість на реформи** - процес відновлення повинен сприяти прискоренню, поглибленню, розширенню та досягненню зусиль України щодо впровадження реформ і їх стійкості відповідно до європейського шляху України.

- **Прозорість, підзвітність і верховенство права** - процес відновлення має бути прозорим і підзвітним українському народу. Усі види фінансування відновлення мають бути справедливими та прозорими.

- **Демократична участь** - процес відновлення має бути цілісним зусиллям всього суспільства, спрямованим на демократичну участь населення... місцеве самоврядування та ефективну децентралізацію.

- **Залучення багатьох стейкхолдерів** - процес відновлення має сприяти співпраці між національними та міжнародними учасниками, включно з приватним сектором, громадянським суспільством, науковими колами та місцевими органами влади.

- **Гендерна рівність та інклюзія** - процес відновлення має бути інклюзивним та забезпечувати гендерну рівність та повагу до прав людини, включаючи її економічні, соціальні та культурні права.

- **Сталий розвиток** - процес відновлення має забезпечити сталу перебудову України, яка узгоджується з Порядком денним сталого розвитку до 2030 року та Паризькою угодою [4].

Візія відновлення України: «Сильна європейська країна – магніт для іноземних інвестицій» базується на такому стратегічному імперативі як «Інтеграція в ЄС і доступ до ринків ЄС і G7» та передбачає сприятливе середовище для бізнесу, що охоплює: трансформацію пріоритетних секторів; міцний людський капітал; ефективну інфраструктуру. Стратегічними векторами мають стати цифровізація та зелений курс, спрямований на декарбонізацію економіки та попередження негативних кліматичних змін [5].

Солідарність та партнерство, як принципи відновлення повоєнної України мають стати потужним драйвером єднання всіх прогресивних сил та об'єднання необхідних ресурсів для відбудови та розбудови нашої держави.

Література:

1. Київська школа економіки. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії росії проти України станом на 1 вересня 2022 року. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/10/Sep22_FINAL_Sep1_Damages-Report.pdf (дата звернення: 10.11.2022)

2. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 2 березня 2022 року (A/RES/ES-11/1) і 24 березня 2022 року (A/RES/ES-11/2). <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N22/293/36/PDF/N2229336.pdf?OpenElement> (дата звернення: 10.11.2022)

3. European Commission EU-Ukraine Solidarity Lanes – Lifeline for Ukrainian economy, key for global food security URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_22_6862 (дата звернення: 12.11.2022)

4. Підсумковий документ Міжнародної конференції з питань відновлення України (URC 2022) «Декларація Лугано» Лугано, 4–5 липня 2022 року URL: <https://ua.urb2022.com/materiali-konferenciyi> (дата звернення: 10.11.2022)

5. Ukraine Reform Conference. Проєкт Плану відновлення України URL: <https://ua.urb2022.com/plan-vidnovlennya-ukrayini> (дата звернення: 11.11.2022)